

הכיוון - ארץ ישראל

1 < משפחה עוזבת את ארץ ישראל

"מה? כבר הגיע חג השבועות?" התלונן מייקל, "זהו, עוד מעט קיץ ואני ומשפחתי נחזור לאנגלייה". "בשבועות קוראים את מגילת רות", אמר אורן, "ואני חושב שזה יעניין אותך, מייקל, כי..." רוח חמה החלה לשאת את ארבעת החברים, ומייקל כבר היה באוויר כאשר שמע את סוף דבריו של אורן:

"... כי המגילה מספרת, בין השאר, על אנשים שיוצאים מהארץ ושבים אליה, וגם על עלייה ארצה". הילדים עפו במנהרת הזמן במהירות האור ונחתו במדבר צחיה. המחשב הודיע:

אי-שם במדבר שבין ארץ ישראל לארץ חואב
בימי השופטים, לפני יותר מ-3,000 שנה

המקום היה שומם. לאחר זמן קצר ראו הילדים גֶבֶר, אישה ושני נערים צועדים לעברם, לכיוון מזרח. הם לא עצרו. "המחשב חייב לנו הסברים!" אמרה ענבר בחיוך. האם חיכה המחשב לבקשתה? קשה לדעת. מכל מקום, על הצג הופיע קטע ממגילת רות המגוללת את סיפורה של משפחתם של אלימלך ונעמי:

משימה א'

1. מהי עיר המוצא של משפחת אלימלך ונעמי?
2. חפשו במפת ארץ ישראל: ליד איזו עיר מרכזית שוכנת היום העיר הזאת?
3. מה גרם למשפחה לעזוב את הארץ?

משימה

וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפֶט הַשּׁוֹפְטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ, וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה* לְגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב* הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו. וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִמְלֵךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נְעֹמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מְחִלּוֹן וְכִלְיוֹן...

(רות, פרק א' פסוקים א'-ב')

פירושי מילים:

בֵּית לָחֶם יְהוּדָה - העיר בית לחם שבנחלת שבט יהודה
שָׂדֵי מוֹאָב - חבל ארץ ממזרח לירדן, היום במדינת ירדן

2 < נעמי שבה ארצה ורות מתלווה אליה

במואב מתו אלימלך ושני הבנים, סְחָלוֹן וּכְלִיּוֹן. נעמי נותרה עם רות ועורפה, נשותיהם המואביות של סְחָלוֹן וּכְלִיּוֹן; נעמי החליטה לחזור לבית לחם. מדוע?

פירושי מילים:

פְּקַד – זכר לטובה
לָתַת לָהֶם לֶחֶם – נתן להם לחם,
כלומר הרעב בארץ ישראל נגמר

כִּי שָׁמְעָה (נעמי) בְּשֻׁדָּה מוֹאָב
כִּי פְקַד* ה' אֶת עַמּוֹ לָתַת לָהֶם לֶחֶם*.

(רות, פרק א' פסוק ו')

משימה ב' <

משימה

1. על פי הפסוק, מדוע החליטה נעמי לשוב ארצה?
2. נסו לחשוב על סיבה נוספת שבגללה החליטה נעמי לחזור לארץ.
3. לדעתכם, כיצד הרגישה נעמי כאשר החליטה לעזוב את מואב ולשוב לבית לחם?

פירושי מילים:

תְּלִינִי – תְּלוּנִי, תישני

כשנעמי החליטה לשוב לארצה, אמרה לה רות:
וַתֹּאמֶר רות (לנעמי): ... אֶל אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלָי;
וּבְאֲשֶׁר תֵּלִינִי* אֵלַי, עַמּוֹךְ עִמִּי וְאֶלְהֵיךְ אֶלְהִי.

(רות, פרק א' פסוק ט"ז)

משימה ג'

1. באילו מילים בפסוק מביעה רות את נכונותה להצטרף לנעמי ולחיות בארץ ישראל?
2. באילו מילים היא מביעה את נכונותה להצטרף לעם ישראל?
3. באילו מילים בפסוק מביעה רות את נכונותה לקבל את דתה של נעמי – כלומר לקבל את התורה ולהתגייר (להפוך ליהודייה)? על סמך רעיון זה, הסבירו מדוע מתאים לקרוא את מגילת רות בחג השבועות, שעל פי המסורת הוא חג מתן תורה.

משימה

יחידה 11
שבועות

משימה ד' <

'חוק השבות' הוא חוק בספר החוקים של מדינת ישראל, המקנה לכל יהודי בעולם את הזכות לעלות לארץ ישראל ולהפוך מיד לאזרח ישראלי. החוק מציין שהוא מקנה זכויות אלו לכל "מי שנולד לאם יהודייה או שנתגייר, והוא אינו בן דת אחרת". זכות זו ניתנת גם לקרובי משפחה של יהודים גם אם הם אינם יהודים, כמו בני זוג, ילדים ונכדים.

1. דמיינו שרות חיה בימינו. מדוע היה חוק השבות מקנה לה את הזכות לעלות ארצה?
2. הסבירו כיצד משקף חוק השבות את העובדה שהעלייה חשובה למדינת ישראל.

3 < נעמי ורות בבית לחם

הילדים שקעו בשיחה על חוק השבות וכמעט שכחו מהמחשב. כדי למשוך את תשומת לבם, הבהב המחשב וסימן שיש לו מה להוסיף. על הצג הופיע המשך הסיפור:

פירושי מילים:
אַלְקָטָה – אֶלְקֵט, אַאֲסוּף

לאחר שהגיעו נעמי ורות לארץ, הן היו צריכות להתפרנס:
וַתֹּאמֶר רות המואבייה אֶל נְעֹמִי:
אֲלֶכֶה נָא הַשָּׂדֶה וְאֶלְקָטָה* בְּשִׂבְלִים...
וַתֹּאמֶר לָהּ (נעמי): לְכִי בְּתִי.
(רות, פרק ב' פסוק ב')

משימה ה' <

בפסוק הזה רות מציעה ללקט את השיבולים שנותרו לאחר שבעלי השדות קצרו את התבואה – כמנהג העניים בתקופת המקרא.

1. מה אפשר להסיק מכך על מצבן הכלכלי של רות ונעמי?
2. במשימה ג' התבקשתם לחשוב על סיבה אחת שבגללה קוראים את מגילת רות בחג השבועות. עתה הציעו סיבה נוספת לכך. (זכרו, חג השבועות הוא גם חג הקציר)
3. דמיינו שאתם תושבי בית לחם. כתבו דברי עידוד לנעמי.
4. דמיינו שלכיתה שלכם הגיע השנה ילד שחזר ארצה אחרי כמה שנים בחוץ לארץ. ערכו רשימה של דברים שתוכלו לעשות כדי להקל עליו את ההתאקלמות בארץ.

משימה

משימה

4 < לעלות ארצה ולהשתייך לעם בישראל

לסיפורה של רות יש סוף טוב! רות הגיעה אל השדה של בועז, שהיה במקרה 'קרוב רחוק' של נעמי. בועז קיבל את רות בסבר פנים יפות, הרשה לה ללקט בשדותיו, ובסופו של דבר, נשא אותה לאישה ונולד להם בן. מצאצאיהם נולד דוד, שעתיד להיות דוד המלך...

ויאמר בעז לנערו הנצב על הקוצרים:
למי הנערה הזאת?
ויען הנער הנצב על הקוצרים ויאמר:
נערה מואבית היא
השבה עם נעמי משדי מואב.

(רות, פרק ב' פסוקים ה'ו')

"טוב שבועז פתח את שדותיו לעניים שילקטו בהם", אמר מייקל.
"טוב שרות ליקטה בשדה בועז!"
הוסיפה ענבר.
"והכי חשוב – טוב שבועז קיבל את רות בסבר פנים יפות אף על פי שבאה מארץ זרה והייתה במוצאה בת לעם אחר", העיר אורן.
"ולמה שלא יקבל אותה יפה?" שאל מייקל.
באותו רגע הציג המחשב עוד פסוקים מהמגילה:

"הנה", אמר אורן בתשובה לשאלתו של מייקל, "שמך לב שהקוצרים מזכירים שרות באה ממואב?"
"מה הבעיה? היא באמת באה ממואב, לא?" תהתה ענבר.
"זה נכון", ענה אורן, "אבל זה יכול לפגוע. גם לי זה קורה – אנשים מזכירים שוב ושוב שמשפחתי עלתה מרוסיה, גם כשאין לעובדה הזאת שום חשיבות מיוחדת, כאילו רומזים שאנחנו לא ישראלים כמו הישראלים הוותיקים יותר". תמר הנהנה בהסכמה.

משימה 1 <

משימה

1. קראו את הפסוקים וכתבו במחברותיכם: כיצד מכנה הנער את רות?
2. קראו שוב את דבריו של אורן:
 - איך אורן היה מעדיף שיתייחסו אליו?
 - מה, לדעתכם, מפריע לאורן? האם הוא אינו רוצה שיידעו שמשפחתו עלתה מרוסיה, או אולי משהו אחר מפריע לו?
3. האם אי פעם הרגשתם זרים ולא חלק מקבוצה שרציתם להשתייך אליה, או ראיתם אדם או ילד אחר במצב כזה? ספרו על המקרה ועל רגשותיהם של המשתתפים.

יחידה 11
שבועות

לצערנו, בחברה שלנו לא תמיד מקבלים אנשים חדשים בזרועות פתוחות. גם במגילת רות מסופר שרות מתפלאת כשתושב המקום נוהג כלפיה בחביבות:

משימה ז'

1. על פי דברי רות, לאיזה יחס היא ציפתה? איך התייחסו אליה בדרך כלל התושבים בארצה החדשה?
2. על פי דבריו של בועז, מה גרם לו להעריך את רות?
3. איזה לקח אפשר ללמוד מתשובתו של בועז על היחס הראוי לבני אדם?

משימה

וּתְאָמַר (רות) אֵלָיו (לבוּעָז): מִדּוּעַ מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַפְרִינִי וְאָנֹכִי נֹכְרִיָּה? וַיַּעַן בְּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ: הֲגַדְתְּ לִי כָל אֲשֶׁר עָשִׂיתְ אֶת חֲמוֹתְךָ אַחֲרֵי מוֹת אִישׁךָ, וַתַּעֲזְבִי אֶבִיךָ וְאֶמֶךָ וְאָרֶץ מוֹלְדֹתְךָ וַתֵּלְכִי אֵל עִם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתְּ תְמוֹל שְׁלֹשׁוֹם.

(רות, פרק ב' פסוקים י"א-י"ב)

פירושי מילים:

וְאָנֹכִי נֹכְרִיָּה – אף על פי שאני זרה

ענבר שתקה כמה רגעים, ופתאום חייכה: "אתם רואים, יש תקווה! יש אנשים טובים כמו בועז, והוא לא היה היחיד – תראו מה הוא אמר לרות: 'הַגְדִּי לִי, כלומר, סיפרו לי עלייך, ועוד סיפרו הרבה דברים טובים, כיצד הגעת ארצה וכולי'".

"נכון", הסכימה תמר, "ומכאן אפשר להסיק שגם אחרים חשבו כמוהו".

"אני חושבת, שכיום במדינה שלנו הרבה אנשים מבינים שהעולים החדשים אוהבים את ישראל ותורמים לה", המשיכה ענבר, "וגם שהצברים בעצמם הם צאצאים של עולים חדשים".

משימה ח'

- רְאִינוּ אִדָּם שֶׁעָלָה לְאָרֶץ, וּשְׂאָלוּ אוֹתוֹ כִּיצַד הִתְיַחְסוּ אֵלָיו כֹּאֲשֶׁר הָיָה חֹדֶשׁ בְּאָרֶץ.

משימה

"ואני למדתי עוד דבר חשוב", סיכם מייקל, "שדווקא כאן, במדינה שיש בה קבוצות רבות כל כך ומיעוטים, חשוב במיוחד לראות בכל אחד קודם כול – בן אדם!"